

BENEFICIOS PARA ALGÚNS, CIANURO E ARSÉNICO PARA TODOS MINA DE OURO DE CORCOESTO

Fins Eirexas*

A minaría a ceo aberto é unha actividade cun grave impactos sobre o territorio, o medio ambiente e sobre os distintos usos do solo. A actividade extractiva e de transformación dos recursos xeolóxicos, particularmente a minaría metálica, consome tamén grandes cantidades de enerxía e auga e manexa substancias tóxicas que como o cianuro poden ter graves consecuencias para o ambiente a saúde das persoas. No eido socioeconómico, a explotación dos recursos mineiros e particularmente dos metais, está controlada por grandes empresas transnacionais que operan baixo criterios especulativos aplicando prácticas neocoloniais. O alto prezo destas materias primas nos mercados internacionais pola demanda tecnolóxica fai moitas veces que as técnicas de explotación e os métodos de extracción non sexan os mellores tecnicamente nin os que menos impactos producen, senón os que xeran menos custos e permiten un beneficio máis rápido ás empresas. Deste xeito, cando as empresas mineiras marchan deixan enormes pasivos ambientais e sociais que degradan o ambiente, deterioran a saúde e a calidade de vida das poboacións das áreas mineiras e impiden outros aproveitamentos económicos.

O OURO: REFUXIO DE ESPECULADORES

O ouro é unha materia prima estratéxica cuxa principal utilidade é a de servir como activo material para respaldar o sistema monetario internacional. A súa posesión e acumulación por parte de estados e corporacións é considerado un obxectivo estratéxico. No caso do xacemento aurífero de Corcoesto, a súa extracción por parte de Río Narcea Gold Mines, S.A. (integrada en Edgewater Mining Co.) redundará no incremento dos activos desta multinacional, que cotiza na Bolsa de Toronto. A forte compoñente especulativa que segue a ter o comercio financeiro internacional, unha das principais causas da actual crise,

Multitude na manifestación contra a mina de ouro de Corcoesto de Carballo, o pasado 14 de abril.

O Parlamento Europeo instou a Comisión á "...prohibición completa do uso das tecnoloxías mineiras a base de cianuro na UE antes de finais de 2011..."

reforzarase coa masiva fuxida de capitais cara os valores refuxio como o ouro e outras materias primas (incluídos alimentos). É neste contexto no que algúns estados como España, en troques de incrementar os seus depósitos mediante a explotación directa dos xacementos de materias primas estratéxicas, nomeadamente o ouro, para avalar os respectivos sistemas monetarios ou reducir o déficit exterior, prefiren acudir aos mercados internacionais de débeda mentres ceden a explotación dos *commodities* ás mesmas compañías que posteriormente especulan coas débedas soberanas grazas a estes activos.

Outra proba da compoñente netamente especulativa da minaría do ouro é o feito de que a súa viabilidade vén exclusivamente condicionada pola cotización do metal nos mercados interna-

cionais de capitais. Cos actuais prezos do ouro, xacementos con leis (concentracións) relativamente baixas que até hai pouco non tiñan interese para a industria tornáronse hoxe "rendibeis". É de supoñer que cando o mercado mundial do ouro acumule un exceso de oferta, os prezos caerán e moitas explotacións como esta deixarán de ser atractivas.

CORCOESTO: FERIDAS A CEO ABERTO

A elección do sistema de explotación mediante cortas a ceo aberto débese á necesidade de minimizar os custos de explotación e maximizar os beneficios (referenciados ao prezo actual do metal) para a empresa. Resulta curioso que para xustificar o proxecto a empresa faga mención á tradicional explotación dos corpos mineralizados que tivo a súa maior actividade a principios do pasado século, explotación que por certo desenvolveuse mediante minaría soterrada. Non hai razóns de tipo técnico (xeolóxico, xeotécnico, de deseño da explotación...) que xustifiquen o sistema de ceo aberto, máxime cando o propio deseño

da explotación contempla non unha única corta, senón varias. Cales son as razóns para que non poidan desenvolverse, do mesmo xeito que acontece coas dúas cortas propostas (en total catro ocios mineiros), varios sistemas de galerías soterradas que ademais non impedirían o acceso ás zonas mineralizadas máis profundas e de maiores leis? O ratio estéril/metal da explotación mineira soterrada e, por tanto, o volume de estériles xerados sería considerabelmente máis baixo con galerías que co sistema de ceo aberto, minimizándose os riscos e os impactos ambientais. Semella claro que a intención da empresa de reducir custos para maximizar os beneficios e responder así ás demandas de plusvalías dos seus investidores no mercado de valores de Toronto é o argumento determinante para xustificar o sistema de explotación a ceo aberto.

CIANURO E ARSÉNICO, SEN COMPAIXÓN

Para xustificar a elección da cianuración como método de extracción do ouro fronte aos outros sistemas químico-industriais (tiourea, bromo-bromuro, cloro-cloruro e tiosulfato amónico) a empresa apunta a súa maior efectividade, especificidade e menor custo económico. Porén, a cianuración é con moito o método que máis riscos comporta para o ambiente e a saúde humana, e o máis inxusto socialmente. A este respecto, a USEPA (United States Environmental Protection Agency) certificou a resultas da catástrofe ambiental da mina de ouro de Summitville¹ (Colorado, EE.UU.) en 1993 que a tecnoloxía de explotación de ouro a ceo aberto e a extracción empregando o cianuro non son seguras. A maiores, a Declaración de Berlín² (2000) achega argumentos científicos e socioeconómicos para considerar que esta técnica non pode ser aceptada por causar danos irreversíbeis aos ecosistemas, concluíndo que "a extracción do ouro con cianuro contradí permanentemente

Fins Eirexas

ADEGA na manifestación en Carballo contra a mina de ouro de Corcoesto.

a Declaración de Río (1992) [...] destruíndo a longo prazo as necesidades básicas de vida e poñendo en perigo a alimentación". Tamén recomenda aos estados que non promocionen nen subvencionen proxectos de minas de ouro a ceo aberto nas que se usa o cianuro e que garantan a compensación económica por parte das empresas mineiras ás poboacións afectadas. O propio Parlamento

"A Administración debería obrigar á constitución dunha fianza ambiental ou seguro de responsabilidade civil para facer fronte a un accidente"

Europeo, a través da Resolución de 5 de maio de 2010³, sobre a prohibición xeral do uso das tecnoloxías mineiras a base de cianuro na Unión Europea instou a Comisión á "...prohibición completa do uso das tecnoloxías mineiras a base de cianuro na UE antes de finais de 2011..."

Á vista destas resolucións e atendendo ás conclusións dos numerosos estudos científicos nos que se basean, así como nas catastróficas consecuencias dos accidentes, é preciso aplicar á tecnoloxía mineira da explotación a ceo aberto con emprego de cianuro, os Principios de Precaución e Mínima Exposición consagrados na lexislación internacional.

Por outra banda, o Estudo de Impacto Ambiental (EIA) do proxecto clasifica os residuos da actividade mineira como "non inertes non perigosos". A teor tanto da caracterización analítica previa, que sinala uns niveis de As (arsénico) superiores aos niveis de referencia, como do uso de substancias perigosas (cianuro, ácidos minerais, sosa cáustica) no proceso de extracción do ouro, concluímos que á marxe dos residuos da extracción de minerais metálicos (código LER 01 01 01) e non metálicos (01 01 02), existen cando menos outros tres tipos de residuos perigosos (sinalados cun *) non catalogados. Parte dos estériles da actividade extractiva e os residuos da lixiviación deberían clasificarse como "non inertes perigosos", correspondéndolles os códigos LER 01 03 04* (estériles ácidos pola transformación dos sulfuros -mineralizacións con arsenopirita-), 01 03 05* (outros estériles con substancias perigosas -As-); e 01 03 07* (residuos que conteñen substancias perigosas -cianuro- procedentes da transformación física e química de minerais metálicos).

A respecto dos residuos mineiros tanto da actividade extractiva como do

ALIMENTOS ECOLÓXICOS E LOCAIS
TENDA ON-LINE
24-48 horas
R/ Venezuela 78, Ferrol. Tel. 981 93 08 68.
info@cooperativaxoaniña.org
www.ecoloxicoselocais.org

proceso de obtención do ouro, a administración infravalorou na DIA o seu contido en As, habida conta dos resultados dun recente estudo⁴ de investigadores do CSIC (IIM e a Univ. de Vigo) no que se sinala a presenza de altos niveles de arsénico na bacía do Anllóns, debidos aos antigos labores mineiros de ouro en rochas con altos contidos de arsenopirita. Precisamente é nas rochas con maior proporción deste mineral nas que se atopan as máis altas cantidades de ouro, estimando a cantidade total de As facilmente mobilizábel xerado polo proxecto en 68.798 toneladas, 8.437 delas en fase sólida finamente moída, cun alto potencial de lixiviación e conseguinte risco de liberación ao medio.

A PANTASMA DE AZNALCÓLLAR: SEN SEGUROS E SEN PLANOS DE EMERXENCIA

A respecto da pretensión da empresa de non constituír unha garantía financeira para facer fronte aos posibles danos ás persoas e ao ambiente causados por situacións accidentais, segundo o disposto na Lei 26/2007 de Responsabilidade Medioambiental, debido a que non está aínda publicada a Orde Ministerial que obriga aos proxectos con "prioridade 3" a constituíla (extremo recollido da ARM 1783/2011), desde ADEGA lembramos que segue vixente o Decreto autonómico 455/1996, de 7 de novembro, de fianzas en materia ambiental, que debería ser de aplicación neste caso:

"Artigo 1º. O órgano administrativo competente para o outorgamento dunha

autorización de proxectos, obras e actividades que fosen susceptibles de afectar ao medio ambiente, ... poderá esixir a constitución dunha garantía persoal mediante aval que comprometa, suficientemente, o cumprimento destas e a reparación dos posibles danos e o custo da restauración. A constitución do aval, ... será condición previa para o exercicio da actividade ou inicio dos traballos aos que se refira a autorización."

**"Desta volta si, Sr. Hernández,
onde di Corcoesto podería dicir
'Aznalcóllar' e onde di río
Anllóns, podería dicir 'río Morto'"**

En consecuencia, a Administración debería obrigar á constitución dunha fianza ambiental e/ou á contratación dun seguro de responsabilidade civil por parte da empresa (nunha compañía de seguros radicada na Unión Europea e suxeita á lexislación da UE), para facer fronte a todos os posibles danos derivados dun accidente. Á vista dos danos ocasionados pola rotura da balsa de Aznalcóllar, o importe mínimo de dita garantía ou o montante económico dos danos cubertos polo seguro de responsabilidade civil non debería ser inferior a 300 millóns de €.

E a teor do exposto ao tratarmos dos refugallo, as instalacións destinadas a albergar estes materiais perigosos debe-

rían ser clasificadas como de tipo A segundo a Directiva 2006/21 CE, transposta ao ordenamento xurídico español polo RD 975/2009. A teor desta normativa, unha instalación de residuos mineiros considérase de categoría "A" cando, polo menos, concorra unha destas circunstancias: que exista risco de accidente grave por colapso ou fallo debido á perda de integridade estrutural ou por unha incorrecta operación; que conteña residuos perigosos; que conteña substancias perigosas.

Neste caso, as instalacións proxectadas cumpren as tres condicións para seren consideradas de categoría "A". Por tanto, segundo o disposto no devandito RD 975/2009, establécese para estas a necesidade de contar cun Plano de Emerxencia Exterior que deba elaborarse denantes da autorización do plano de restauración (art. 40.1), para o que a empresa tería que facilitar á administración a información necesaria.

A ausencia deste Plano de Emerxencia Exterior somete á poboación e ao medio ambiente a un risco grave e insuficientemente avaliado, lesionando os dereitos á saúde e ao goce dun medio ambiente san establecidos nos artigos 43 e 45 da Constitución Española.

Se a Xunta persiste en declarar "compatíbel" coa protección dos valores naturais e da saúde a instalación dunha "bomba ambiental" similar á de Aznalcóllar a 140 m dun espazo natural protexido, sen sequera esixir á empresa que resposte ás graves eivas detectadas no seu proxecto postas de manifesto por ADEGA e outros colectivos estaría sendo cómplice dun dos maiores episodios de contaminación ambiental por actividades mineiras en Europa. Desta volta si, Sr. Hernández, onde di Corcoesto podería dicir "Aznalcóllar" e onde di río Anllóns, podería dicir "río Morto".

* Fins Eirexas é Secretario Executivo de ADEGA.

Notas:

1. Ligazón: <http://pubs.usgs.gov/of/1995/ofr-95-0023/summit.htm>
2. Ligazón: <http://korte-goldmining.infu.uni-dortmund.de/berldeclit.html>
3. Ligazón: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2010-0145&language=ES&ring=B7-2010-0240>
4. Costas, M., Prego, R., Filgueiras, A., Bendicho, C., 2011. Land-ocean contributions of arsenic through a river-estuary-ria system (SW Europe) under the influence of arsenopyrite deposits in the fluvial basin. En Science of The Total Environment, Volumes 412-413, 15 Decembro 2011, pp. 304-314.

